

**TARTU ÜLIKOOLI
ERIPATOLOOGIA, DIAGNOSTIKA JA TERAAPIA
(FAKULTEEDIKLIINIKU)
VAKANTSELE ÕPPETOOLILE KANDIDEERIJATE
TEADUSLIKKUDE TÖÖDE HINNANG**

TARTU 1940

I. Prof. L. Puusepa hinnang.

Tartu Ülikooli Arstiteaduskonnale.

Kandidaatideks sisehaiguste õppetoolile on end üles andnud dots. dr. med. A. Arrak ja dots. dr. med. F. Grant.

Dots. Arrak on esitanud kokku 18 teaduslikku tööd, aga neist on kolm pühendatud samale küsimusele: „Über teleangiectasia hereditaria haemorrhagica“. Kolm teist tööd käsitlevad küsimust: „Eksperimentaalne uurimus veremürkide polüglobuliniseerivast toimest“. Need kuus tööd tuleks lugeda kaheks tööks. Seega on dots. Arrak'ul kokku 14 tööd. Neist töödest on pühendatud tuberkuloosi (tbc) küsimusele 5 ja 2 tööd vere morfoloogiale. Tbc alal peatub autor ravil pneumothorax'iga, neerutuberkuloosil ning kopsutuberkuloosil ja rasedusel. Kõik need tööd on autori enese kogemuste põhjal kirjutatud ja on kliinilisest seisukohast huvitavad niivõrd, kui nad kinnitavad literatuuri andmeid, ei anna aga midagi uut. Töös akuutsest müokardi infarktist kirjeldab autor 30 juhtu oma praksisest ja 25 juhtu I Sisehaiguste-kliinikust. Autor kasutab laialdast literatuuri, aga kahjuks ainult saksakeelset. Kapitalseid töid teistes keeltes tsiteerib vaid saksa allikaist. Omad juhud pole küllaldaselt läbi töötatud, autor piirdub vaid andmete loendiga, mis vähendab töö tähtsust ja väärtust. Töös katarraalsest ikterusest ja selle epideemilisest esinemisest Eestis annab autor hea ülevaate epideemiast üldse ja näitab oma teadmisi selles küsimuses. Tööandmed südamehaiguste etioloogia kohta kujutavad enesest süstemaatilist ülevaadet haigusjuhtudest, mida autor on jälginud II Sisehaiguste-kliinikus. See suurt teaduslikku väärtust ei oma. „Über die Blutdruckschwankungen bei Nierenkrankheiten und ihre Ursachungen“ omab kliinilist väärtust, näitab autori teadmisi vastavas küsimuses ja annab uusi andmeid. „Eosinofilia helmintiasise puhul“ on kasuistlik ülevaade haigusjuhtudest. „Über die Identität der vitalgefärbten und polychromatischen Erythrocyten, zugleich ein Beitrag zur Frage der Alters-

polychromose“ on hea kliinilisest seisukohast, aga ta pole küllaldaselt läbi töötatud. Autori väitekirja hindamisel ma pikemalt ei peatu, sest see on juba komisjoni poolt hinnatud, pean aga küll tähendama, et dissertant pole tühjendavalt kasutanud vastavat literatuuri. Ta tarvitab ainult saksakeelset kirjandust, aga teistest keeltest tsiteerib saksakeelsete allikate järgi. „Über teleangiectasia hereditaria haemorrhagica“ pühendub lühidale literatuuri ülevaatele ja ühe oma juhu läbitöötamisele.

Sellest kõigest nähtub, et dots. A r r a k'u tööd piirduvad vaid kitsa sisemeditsiinilise alaga. Need on rahuldavad, aga üheski ei paku autor midagi uut, vaid piirdub ainult varemkirjeldatu kordamisega. Peale selle puudub tal kriitiline hinnang maailmaliteratuuri kohta. Autor täidab oma ülesannet kui hea klinitsist ja tõetruu teadlane, kuid tal ei ole laiemat tutvust teaduslikkude meetoditega, samuti puuduvad väljavaated suuremaks produktsiooniks ja loovaks tööks.

Dots. F. G r a n t on esitanud 12 tööd, neist 11 trükitult ja 1 käsikirjas. Üks töö on eksperimentaalne loomadega tehtud katsete põhjal, see tunnistati teaduskonna poolt I auhinna vääriliseks. 5 tööd on pühendatud elektrokardiograafiale, kus autor näitab, et ta täielikult valdab seda uurimismeetodit, aga need tööd omavad vaid kliinilist väärtust ja kordavad olemasoleva literatuuri andmeid. 2 tööd käsitlevad A-vitamiini küsimust. Mõlemad tööd omavad väikest teaduslikku väärtust, sest et nad kordavad teiste autorite uurimusi. Kahjuks pole autor pikemalt peatunud ka A-vitamiini eristumisel sekreetides. „Febris undulans Bangi juhust“ on kasuistlik töö. „Ein günstig abgelaufener Fall von Embolia der Bauchorta an der Bifurkation“ on samuti kasuistlik töö.

Seega näitavad kõik dots. G r a n t'i tööd, et ta on omandanud pedagoogilisi õpetamise meetodeid, suhtub kriitiliselt literatuuri, sest ta ei piirdu ainult saksakeelsetega, vaid tsiteerib originaale ka teistes keeltes. Neist töödest nähtub, et autor on sügavalt mõtleja klinitsist ja omab kõiki eeldusi edukaks teaduslikuks tööks.

Mõlema kandidaadi teaduslikkude tööde ülevaatest selgub, et sisehaiguste õppetooli täitmiseks, mis on Arstiteaduskonnas tähtsamaid, pole kumbki veel küllaldaselt ette valmistatud. Mõlemaid võrreldes peab mainima, et dots. A r r a k'u kasuks räägib asjaolu, et ta on kauemat aega töötanud vastaval erialal ja võibolla on kogenum kui dots. G r a n t. Aga dots. A r r a k'u teaduslik silma-

ring on kitsam ja peale selle pole ta 10 viimase aasta jooksul pea-aegu midagi teaduslikul alal produtseerinud; seetõttu on raske oletada, et ta ka tulevikus viljarikkalt töötaks. Dots. Gr a n t aga teeb alaliselt teaduslikke uurimusi ja publitseerib töid. Peale selle on dots. Gr a n t'il suurem teaduslik horisont. Võib arvestada, et ta ka tulevikus jätkab teaduslikku tööd.

On raske esitatud kandidaatidest valikut teha, sest kummalgi neist on umbes samaväärsed puudused. Kuid ma eelistan dots. F. Gr a n t'i kui isikut, kes omab kõiki eeldusi teaduslikuks tööks tulevikus. Seega esitan dots. F. Gr a n t'i kandidaadiks sisekliiniku õppetoolile adjunkt-professoriks viieks aastaks.

L. Puusepp,
neuroloogia korraline professor.

II. Prof. W. Wadi hinnang.

Tartu Ülikooli Arstiteaduskonnale.

Eripatoloogia, diagnostika ja teraapia (fakulteedikliiniku) professorile kandideerijate dotsent dr. med. A. Arrak'u ja dotsent dr. med. F. Grant'i teaduslike tööde hinnang.

Mõlemate kandidaatide teaduslike tööde üksikasjalise hinnangu ja oma arvamuse kandidaatide sobivuse kohta olen esitanud teaduskonnakogule juba 7. oktoobril 1938. a. (vt. Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis) CXXI. ₁₀) nende kandideerimise puhul eripatoloogia, diagnostika ja teraapia (polikliiniku) õppetoolile. Täiendavalt tuleb tähendada, et dotsent A. Arraku tööst on vahepeal trükist ilmunud ka need, mis tal varemalt olid käsikirjas esitatud. Tema tööd käsitlevad väga mitmekesiseid probleeme eksperimentaalse ja kliinilise meditsiini aladelt; see näitab, et nende autor omab väga laialdasi kogemusi ja rikkalikke tähelepanekuid oma erialalt ning et ta on suuteline nii kliiniklasena kui ka uurijana oma teaduseala edasi arendama ja seda uute andmete ning tähelepanekutega rikastama. Dr. med. A. Arrak omab head kliinilist kooli ning on pikemat aega dotsendina ja õppeülesandetaätjana kliinilisest õpetegevusest edukalt osa võtnud. Pean teda täiesti sobivaks kandidaadiks vakantsele õppetoolile.

Dotsent F. Grant'i sulest on vahepeal ilmunud uusi töid, mis on huvitavaks lisandiseks tema poolt varemalt avaldatud uurimistele elektrokardiograafia alalt. Nendest olgu mainitud tööd: „Elektrokardiogrammidest lühendatud PQ(PR)-distsantsiga ja positiivsete P-sakkidega“ ning „Haruldast elektrokardiograafilisist leidudest“. Mõlemates töödes analüüsib autor üksikasjaliselt enda poolt tähelepanendatud harva esinevaid elektrokardiogramme. Töös: „Hüpokloreemilisest ureemiast“ püüab autor oma kliiniliste tähelepanekute põhjal selgitada hüpokloreemiaga kaasas käiva

sümptoomidekompleksi tekkimise põhjusi ning juhib tähelepanu sel puhul esineva raske haigusseisundi õigeaegse ja viivitamatu sümptomaatilise ravi määramise suurele tähtsusele.

Oma töödes esineb dr. med. F. Grant eksaktse kliinilise uurijana. On näha, et ta omab põhjalikke teadmisi oma erialal ja on võimeline siin produktiivselt edasi töötama. Ka pedagoogiliselt on ta viimasel ajal õppeülesandetäitjana oma häid võimeid näidanud.

Pean dr. med. F. Grant'i, samuti kui dr. med. A. Arrak'ut, täiesti sobivaks kandidaadiks vakantssele eripatoloogia, diagnostika ja teraapia (fakulteedikliiniku) õppetoolile ning esitan mõlemad võrdsete kandidaatidena sellele kohale.

Tartus, 4. aprillil 1940. a.

W. Wadi,

eripatoloogia, diagnostika ja
teraapia korraline professor.

III. Prof. Ernst Masingu hinnang.

An die Medizinische Fakultät der Universität Tartu (Estland).

Am 20. 2. 40. ist mir von der genannten Fakultät der ehrenvolle Auftrag zugegangen, die Arbeiten der beiden Dozenten, Dr. med. A. Arrak und Dr. med. F. Grant, die beide auf den vakanten Lehrstuhl der inneren Medizin in Tartu kandidieren, zu begutachten. Meine Aufgabe ist dadurch wesentlich erleichtert, dass ich über die meisten Arbeiten der beiden Kandidaten schon ein eingehendes Gutachten abgegeben habe, als es sich um die Besetzung der inneren Poliklinik handelte. Auf dieses 1938 im Druck in den *Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis* erschienene Gutachten verweise ich hiermit ausdrücklich und darf dabei auf eine neue Besprechung der dort schon beurteilten Arbeiten verzichten.

Seitdem hat meines Wissens Dr. med. Arrak keine neuen Arbeiten mehr publiziert, wogegen Dr. med. F. Grant inzwischen 4 neue Arbeiten, davon 3 im Druck erschienene und 1 in Maschinschrift, vorgelegt hat. Die eine dieser Arbeiten: „Über den diagnostischen Wert der Brustwandableitungen etc.“, Helsinki 1939, deckt sich inhaltlich durchaus mit der im Archiv für klinische Medizin veröffentlichten Arbeit des gleichen Titels; nur ist das verwertete Material um 200 Fälle (800 gegenüber 600) grösser geworden. Die Schlussfolgerungen sind jedoch in beiden Arbeiten die gleichen und werden auch ähnlich formuliert. Das über die 1938 veröffentlichte in der Beurteilung Gesagte gilt also ebenfalls für die neuere in Helsinki erschienene Arbeit.

Dr. med. F. Grant's Arbeiten Nr. 13 und Nr. 14 sind in estnischer Sprache in *Eesti Arst* 1939 Nr. 10 erschienen. Beide behandeln seltene elektrokardiographische Beobachtungen aus der I Medizinischen Klinik und vergleichen diese mit ähnlichen in der Literatur niedergelegten. In der ersten von den beiden (Nr. 13)

handelt es sich um das Problem der verkürzten PQ-Intervalle. Der Verfasser beschreibt einen selbst beobachteten Fall von paroxysmaler Tachykardie, in dem bald verkürzte, bald normale PQ-Intervalle ausserhalb der Anfälle zu finden waren; er schliesst sich der Erklärung dieser seltenen Zustände an, die Holzmann und Scherf gegeben haben.

Sonstige Fälle mit konstanter Verkürzung der PQ-Zeit verlangen nach dem Verfasser eine andere Erklärung.

In der Arbeit Nr. 14 wird über 3 selbst beobachtete Fälle von *Angina pectoris* referiert, die sich durch elektrokardiographische Besonderheiten auszeichnen; 2 von ihnen zeigten nämlich vorübergehend Störungen, die sonst nur als dauernde bei ernstesten organischen Schädigungen des Herzmuskels beobachtet werden. Im 3. Falle wurde ausserhalb des Anfalls nur in der 4. Ableitung, und zwar nur in einer Beobachtung, eine für diesen Kranken ganz ungewöhnliche Form der Nachschwankung beobachtet.

Die in diesen beiden Arbeiten beschriebenen Fälle verdienen sicher als interessant bezeichnet zu werden schon ihrer Seltenheit wegen. Ausserdem sind sie aber bemerkenswert, indem sie vielleicht einmal imstande sein werden, ein Licht auf bisher noch dunkle Vorgänge der Reizleitung im erkrankten Herzmuskel zu werfen.

Die letzte Arbeit Dr. Grant's (Nr. 15) in Maschinschrift über die uraemischen Zustände bei Hypochloroemien bringt eine Übersicht und eine Analyse von 11 einschlägigen in der I Medizinischen Klinik beobachteten Fällen. Die einschlägige Literatur und einige bisher bekanntgegebene Theorien dieser Azotaemien werden erörtert; u. a. auf Grund eigener anatomischer Befunde wird die an sich schon unwahrscheinliche Ansicht abgelehnt, dass anatomische Veränderungen der Nieren diesem Symptomenkomplex zugrundeliegen. Wie weit es sich bei der Stickstoffretention hier im wesentlichen ursächlich um Wasser- oder um Kochsalzmangel handelt, lässt der Verfasser dahingestellt. Verdienstvoll an der Arbeit ist der Hinweis auf die praktische Wichtigkeit dieser „Uraemien“ und die relativ günstige Prognose bei richtiger Behandlung.

Die hier besprochenen Arbeiten Dr. med. F. Grant's tragen den gleichen Charakter wie seine früheren; es sind solide wissenschaftliche Beobachtungen, die sachgemäss beschrieben und mit

anderweitigen in der Literatur publizierten verglichen und in ihrer Bedeutung diskutiert werden. Insbesondere seien die Arbeiten Dr. Grant's über elektrokardiographische Probleme erwähnt, in denen er als selbständiger Untersucher auftritt. In diesen Arbeiten ist ein Material enthalten, das bei der wachsenden Bedeutung der Elektrokardiographie in Zukunft vielleicht einen bedeutenden Wert besitzen wird.

In meinen Gutachten vom Jahre 1938 habe ich Dr. Grant als den etwas stärkeren Kandidaten Dr. Arrak gegenüber bezeichnet. Das Stärkeverhältnis zwischen den beiden hat sich unterdessen wohl noch weiter zu Dr. Grant's Gunsten verschoben, und zwar 1) durch die inzwischen von Dr. Grant publizierten neuen Arbeiten und 2) dadurch, dass Dr. Grant unterdessen Gelegenheit gehabt hat, pädagogische Erfahrungen und Verdienste zu erwerben, (er war 1938 erst kurze Zeit Dozent) u. a. auch im Auftrage der Fakultät Vorlesungen zu halten, die meines Wissens durchaus Anklang gefunden haben. Ich kenne Dr. Grant als Arzt etwa 10 Jahre und habe die Sorgfältigkeit und die Objektivität in der Beurteilung und Behandlung von Kranken seitens Dr. Grant's schätzen gelernt, sodass ich ihn auch als Arzt empfehlen kann. Hierdurch wird mein günstiges Urteil über die ärztlichen Fähigkeiten von Dr. Arrak natürlich nicht beeinträchtigt. Wegen der Gründlichkeit seiner klinischen Ausbildung und wegen seines auch in letzter Zeit hervorgetretenen wissenschaftlichen und pädagogischen Strebens halte ich mich aber berechtigt, der Fakultät in erster Linie Dr. Grant zum Inhaber des vakanten Lehrstuhles der inneren Medizin vorzuschlagen.

Professor Ernst Masing.

Zur Zeit

Berlin NW 7

Schumann Str. 21.

1. Medizinische Klinik der Charité.

Den 12. März 1940.
